

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์นั้น เพื่อผลิตพยาบาลที่มีความรู้ ความสามารถ ในศาสตร์การพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้นั้นไปปฏิบัติงานในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ อีกทั้งพยาบาลจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ในการใช้กระบวนการพยาบาลเพื่อจะได้ให้การดูแลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของกระบวนการพยาบาลคือ การวินิจฉัยการพยาบาล เพราะเป็นขั้นตอนที่เน้นการประเมินปัญหา การค้นหาปัญหาความต้องการของผู้รับบริการ ส่งผลให้พยาบาลสามารถให้บริการการพยาบาลได้ตรงตามปัญหาและความต้องการของผู้ป่วยได้อย่างแท้จริง (Gordon : 1994 : 14) นอกจากนี้ การวินิจฉัยการพยาบาลยังเป็นสิ่งที่กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติพยาบาล โดยมีเป้าหมายเพื่อมุ่งแก้ปัญหาของผู้รับบริการอีกด้วย

สดดา เชียงเหิน (2529) ได้ทำการศึกษาวិเคราะห์ความสามารถของพยาบาลวิชาชีพในการวินิจฉัยพยาบาล พบว่า พยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่มีความสามารถในการใช้ข้อมูลประกอบการวินิจฉัยการพยาบาลระดับปานกลาง พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างก็มีความสามารถในการใช้ข้อมูลประกอบการวินิจฉัยการพยาบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 พยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่ใช้การคิดแบบไม่มีหลักการในการวินิจฉัยการพยาบาล มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช้การคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ และพยาบาลวิชาชีพสามารถเขียนข้อวินิจฉัยการพยาบาลที่สมบูรณ์ได้เพียง 0.67 ใน 9 ข้อเท่านั้น ล้ายอง รัศมีมาลา (2533) ได้ทำการวิเคราะห์ความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลทารกแรกเกิดของพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 163 คน พบว่าส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการรวบรวมข้อมูลประกอบการวินิจฉัยการพยาบาลในระดับต่ำ และยังพบว่าพยาบาลส่วนใหญ่มีการคิดแบบไม่มีหลักการ และส่วนน้อยมีการคิดแบบพิจารณาอย่างรอบคอบ

การวินิจฉัยการพยาบาลประกอบด้วยขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล การแปลความหมายข้อมูล การจัดกลุ่มข้อมูล และกำหนดเป็นข้อวินิจฉัยการพยาบาล ทุกขั้นตอนของกระบวนการวินิจฉัยการพยาบาลจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง เพื่อให้พยาบาลตัดสินใจในการพยาบาลอย่างมีเหตุผล ส่วนการสรุปประเด็นปัญหาเป็นการยืนยันถึงประเด็นที่สงสัยในเบื้องต้น โดยการลงสรุปความคิดเห็นเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งเกิดขึ้นในผู้ป่วยรายนั้น ๆ ก่อนที่จะนำข้อสรุปประเด็นปัญหาเหล่านั้นไปกำหนดเป็นข้อวินิจฉัยการพยาบาลต่อไป ขั้นตอนการสรุปประเด็นปัญหาจะเริ่มจากการจับประเด็นปัญหาเป็นการวิเคราะห์เรื่องความเป็นไปได้ของความผิดปกติที่คิดว่าน่าจะเกิดขึ้นในขอบเขตกว้าง ๆ แล้วจึงทำการรวบรวมข้อมูล ตีความหมายข้อมูล แล้วจึงลงข้อสรุปเป็นประเด็นปัญหา ซึ่งขั้นตอนการสรุปประเด็นปัญหามีลักษณะคล้ายคลึงกับขั้นตอนการวินิจฉัยการพยาบาล จึงอาจกล่าวได้ว่าการจะไปสู่ขั้นตอนการวินิจฉัยการพยาบาลได้นั้น ต้องผ่านขั้นตอนการลงข้อสรุปประเด็นปัญหา ก่อน ดังนั้นถ้าหากพยาบาลขาดความสามารถในการรวบรวมข้อมูล ความสามารถในการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับความเพียงพอและน่าเชื่อถือต่อข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วย รวมถึงการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ย่อมทำให้พยาบาลไม่สามารถลงข้อสรุปในการกำหนดปัญหาทางการพยาบาลได้ครบถ้วน

ในชีวิตประจำวันของคนเราโดยเฉลี่ยแล้วในแต่ละวันใช้การฟังมากที่สุด Munn (1980 อ้างใน บุญศรี ปรามณศักดิ์ และ ศิริพร จิรวรรณกุล, 2538 : 107) ได้กล่าวว่า ในแต่ละวันคนเราใช้เวลาในการฟัง 45 % การพูด 30 % การอ่าน 16 % การเขียน 9 % ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประมาณครึ่งหนึ่งของเวลาทั้งหมดใช้ ในการฟังในวิชาชีพการพยาบาลนั้นพยาบาลจะต้องรับฟังความไม่สบายใจ ความทุกข์ ปัญหาต่างๆ จากผู้รับบริการพยาบาลจึงควรเป็นผู้มีความสามารถในการเป็นนักฟังที่ดี (ฟาริดา อิบราฮิม, 2622 : 121) การที่พยาบาลจะใช้ความอดทนรับฟังสิ่งที่ผู้รับบริการพูดเพื่อบอกให้เราทราบความรู้สึกนึกคิดของเขา เป็นการช่วยให้พยาบาลสามารถรวบรวมปัญหาของผู้รับบริการได้ครบถ้วน เพราะการที่พยาบาลมีสมาธิในการฟังจะทำให้มีเวลาพิจารณาไตร่ตรองข้อมูลที่ได้รับมาอย่างมีเหตุผล และการที่พยาบาลแสดงความสนใจและตั้งใจฟังยังเป็นบุคลิกที่ช่วยสร้างความไว้วางใจและน่านับถือ เป็นการแสดงให้เห็นว่าพยาบาลมีความเห็นอกเห็นใจ พร้อมทั้งจะช่วยเหลือและสามารถเข้าใจถึงความต้องการและปัญหาของผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี (ยูรี ศิริวงศ์, 2531 : 11) ดังนั้นหากพยาบาลไม่สามารถใช้เวลาในการฟังอย่างมี

ประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลถึงความบกพร่องในการปฏิบัติการพยาบาลและสัมพันธภาพระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วย

การฟังที่มีประสิทธิภาพนั้น สนิท ดังทวี (2629 : 60 - 61) ได้กล่าวว่า จะต้องมีความสนใจในการฟัง มีความสนใจในเรื่องที่ฟังและตั้งใจฟัง มีการตั้งจุดมุ่งหมายในการฟัง เมื่อฟังแล้วต้องจับประเด็นสำคัญให้ได้ ส่วน เสนาะ ดิเยาว์ (253 : 152 - 157) กล่าวว่า การฟังที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องประกอบด้วย การสนใจและตั้งใจฟัง การฟังอย่างมีเป้าหมาย การระวังความหมายของคำ การควบคุมอารมณ์และอคติ ไม่ควรละเลยข้อความบางตอนที่คิดว่าไม่สำคัญหรือไม่น่าสนใจ ฟังอย่างเห็นด้วยและมีใจเป็นกลาง การอดทนในการฟัง มีการจดบันทึกข้อความที่ฟัง และการซักถาม จึงสรุปได้ว่าการฟังอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์นั้น ผู้ฟังต้องตั้งใจ สนใจฟัง จับประเด็นสำคัญ รวมถึงพฤติกรรมของผู้พูด ควรฟังเรื่องราวต่าง ๆ ให้กระจ่างก่อน เมื่อฟังจบแล้วจะต้องเก็บสิ่งที่เป็นสาระต่อพฤติกรรมของตนเอง รู้จักคัดแยกแยะประโยคหรือถ้อยคำที่ฟังมานั้น ว่าให้อารมณ์และความรู้สึกอย่างไร ผู้พูดมีวัตถุประสงค์และความต้องการที่จะสื่ออะไร จากผลการศึกษาของ ยูรี คีริงค์ (2631) เกี่ยวกับทักษะในการฟัง พบว่าพยาบาลผู้สำเร็จการศึกษาใหม่มีความสามารถในการฟัง จากการตอบแบบวัดทักษะการฟังในสถานการณืการพยาบาลอยู่ในระดับของทักษะการฟังที่ต่ำ และทักษะการฟังในสถานการณืการพยาบาลของผู้สำเร็จการศึกษาใหม่ มีความสามารถในการจับใจความที่สำคัญของเนื้อหา การเข้าใจข้อความอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนทักษะในการรับข่าวสารและรายละเอียดที่ฟังและวิเคราะห์อยู่ในระดับต่ำ จากผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ถ้าทักษะการฟังด้านการรับข่าวสารและรายละเอียดที่ฟังและการวิเคราะห์วิจารณ์ต่ำ แสดงว่าการติดต่อสื่อสารระหว่างพยาบาลกับผู้รับบริการไม่ประสบผลตามความเป็นจริง การรวบรวมข้อมูลจากคำบอกเล่า (Subjective data) จึงไม่ครบถ้วน มีผลกระทบต่อผลการสรุปประเด็นปัญหา และการวินิจฉัยปัญหาของผู้ป่วย

ทักษะการอ่าน เป็นอีกทักษะหนึ่งที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การรวบรวมข้อมูลจากบันทึกและรายงานที่เกี่ยวข้องกับผู้รับบริการ เช่น อ่านรายงานการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ประวัติผู้ป่วย ผลการตรวจร่างกาย ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ เป็นต้น ถ้าพยาบาลมีทักษะในการอ่านดี ย่อมทำให้สามารถเก็บประเด็นสำคัญในเรื่องที่อ่านได้ นอกจากนี้ การอ่านยังส่งเสริมให้เกิดความรู้ ซึ่งสามารถนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล นำไปสู่การสรุปประเด็นปัญหาได้ การอ่านที่มีประสิทธิภาพนอกจากจะอ่านได้ถูกต้องรวดเร็วแล้ว

ต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน จับประเด็นสำคัญได้ มีความสามารถในการสรุปตีความ ตลอดจนวินิจฉัยคุณค่าของสิ่งที่อ่านได้อย่างมีเหตุผล การอ่านจะได้ผลดีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับวิธีการอ่าน ซึ่งมีด้วยกันหลายวิธี เช่น การอ่านแบบ OK4R (Overview, Key ideas, Reading, Recall, Reflect, Review) การอ่านแบบ SSR (Skimming, Scanning, Intensive Reading) การอ่านแบบ RSM (Reader Selected Miscues) วิธีการอ่านแบบ SQ3R (Survey, Question, Read, Recite Review) เป็นต้น แต่วิธีการอ่านที่ถือว่ามีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับนำมาใช้ในการพัฒนาการอ่าน คือ วิธีการแบบ SQ3R พัฒนาขึ้นโดย Robinson ในปี 1961 ได้มีนักการศึกษาหลายท่าน เช่น จีวัลักษณ์ บุญยะกาญจน (2525) และ สมุทร เร็นเซาวิช (2531) ได้ให้ความคิดเห็นและเสนอแนะว่าวิธีการฝึกอ่านแบบ SQ3R เป็นวิธีที่เหมาะสมในการศึกษาค้นคว้าในรายบุคคล และเป็นเทคนิควิธีการที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาทุกคนในการอ่านหนังสือหรือตำราวิชาการ โดยเฉพาะผู้ที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสาขาวิชาใดก็ตาม Rachnee Sosotikul (1992) ได้กล่าวว่า การฝึกอ่านด้วยวิธี SQ3R จะทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่าน นอกจากนี้วิธีการฝึกอ่านแบบ SQ3R สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Richard, Donald and Rosemary, 1971) สามารถเพิ่มความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยได้เป็นอย่างดี (ชนิดดาแบบเกษร, 2534) การฝึกอ่านแบบ SQ3R ทำได้โดยให้นักศึกษาอ่านเนื้อเรื่องจากบทเรียนวารสาร เอกสารต่าง ๆ โดยเริ่มขั้นตอนการสำรวจ (Survey) ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านได้เห็นภาพกว้าง ๆ ทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน การตั้งคำถาม (Question) เกี่ยวกับเนื้อเรื่องนั้น การอ่าน (Read) เพื่อค้นหาคำตอบสำหรับตอบคำถามที่ผู้อ่านตั้งไว้ การท่องจำ (Recite) เป็นการจดจำเนื้อหาหลักของเรื่อง และนำความคิดนั้นมาเรียบเรียงด้วยตนเอง การทบทวน (Review) เป็นการทบทวนส่วนต่าง ๆ ที่ได้อ่านมาจนแน่ใจว่าเข้าใจและจดจำสาระนั้นได้

ทักษะการอ่านและทักษะการฟัง มีความสำคัญในการที่จะช่วยให้เพิ่มพูนความรู้ ความคิด ได้อย่างกว้างขวาง ผู้ที่ฟังมากอ่านมากย่อมมีความรู้ ความเฉลียวฉลาด มีความคิดอันกว้างไกล ทั้งทักษะการอ่านและการฟังสามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ถ้าทักษะการอ่านและการฟังดี ทักษะทางด้านอื่นย่อมดีไปด้วย โดยทักษะการอ่านนั้นสามารถพัฒนาได้ด้วยวิธีการอ่านแบบ SQ3R ซึ่งเป็นวิธีการอ่านที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะการอ่านจะส่งผลต่อความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการพยาบาลได้ คือ สามารถรวบรวมข้อมูลที่สำคัญที่ได้จากการอ่าน ซึ่งจะพัฒนาในขั้นตอนการจับประเด็นปัญหาและการเลือกรับข้อมูลพื้นฐาน การอ่านจะช่วยเพิ่มพูนความรู้

โดยเฉพาะถ้าหากบทความที่นำมาใช้เป็นแบบการฝึกการอ่าน จะเน้นในเรื่องสถานการณ์ การพยาบาล ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะ สามารถพัฒนาในขั้นของการตีความหมายข้อมูล การสรุปประเด็นปัญหา ส่วนทักษะการฟังควรฝึก เน้นใน 4 พฤติกรรม คือ การจับใจความสำคัญของเนื้อความ การเข้าใจข้อความ การรับ ข่าวสารและรายละเอียดที่ฟัง และการวิเคราะห์วิจารณ์ ซึ่งจะช่วยให้สามารถรวบรวม ข้อมูลสำคัญจากผู้พูด สามารถประเมินคำพูด อารมณ์ และน้ำเสียงของผู้พูดว่าสื่อความ หมายอะไร รวมถึงพิจารณาความน่าเชื่อถือของสิ่งที่ผู้ช่วยพูด นำไปสู่การรวบรวมข้อมูลที่ มีประสิทธิภาพ เทียบตรง ทำให้สรุปประเด็นปัญหาทางการพยาบาลที่ตรงต่อสภาพปัญหา ของผู้ป่วย

การเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 นั้น เน้นการเรียนในภาคทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จะเริ่มเรียนเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล และวิชาการ พยาบาลพื้นฐาน เพื่อเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาในสาขาวิชาการ พยาบาลต่าง ๆ ในชั้นปีต่อ ๆ ไป แต่นักศึกษาซึ่งเป็นเสมือนผู้ฝึกหัดใหม่ ยังขาดทักษะ ในการรวบรวมข้อมูล ไม่ทราบว่ารวบรวมข้อมูลอะไรจากผู้รับบริการ และนำข้อมูลที่ได้ มาเขียนสรุปเป็นประเด็นปัญหาได้อย่างไร ซึ่งในการรวบรวมข้อมูลต้องอาศัยทักษะการ อ่านและทักษะการฟัง ถ้านักศึกษามีทักษะการอ่านและทักษะการฟังดี ย่อมทำให้รวบรวม ข้อมูลได้ครบถ้วนมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การสรุปประเด็นปัญหาที่ตรงต่อสภาพและความ ต้องการ ของผู้รับบริการได้ ดังนั้น จึงควรพัฒนาทักษะการอ่านและทักษะการฟังให้กับ นักศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการ พยาบาล โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นชั้นปีที่สำคัญที่เป็นพื้นฐานต่อการเรียน ต่อไปอีก 4 ปีข้างหน้า ถ้าประสบการณ์ชั้นปีที่ 1 ผิดพลาดล้มเหลว อาจเป็นผลทำให้ นักศึกษาไม่สามารถศึกษาต่อไปจนสำเร็จการศึกษาได้

ผู้วิจัยจึงได้นำโปรแกรมการฝึกทักษะการอ่านและทักษะการฟังมาใช้ในการ พัฒนาความสามารถของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ นักศึกษามีความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการพยาบาลได้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำไป ใช้ในการวางแผนให้การวินิจฉัยปัญหาของผู้ป่วยได้ในภาคปฏิบัติ และเป็นพื้นฐานในการ ศึกษาในชั้นสูงขึ้นไปในสาขาวิชาการพยาบาลต่าง ๆ โดยมีคำถามของการวิจัย คือ

1. ความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 หลังจากการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะการอ่านและโปรแกรมการฝึกทักษะการฟัง สูงกว่าก่อนการใช้หรือไม่

2. ความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ที่ใช้โปรแกรมการฝึกทักษะการอ่านและโปรแกรมการฝึกทักษะการฟัง ต่างวิธีกัน จะสูงกว่านักศึกษาที่ฝึกอ่านและฟังด้วยตนเองหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะการอ่านและทักษะการฟัง ที่มีต่อความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ใช้โปรแกรมการฝึกทักษะการอ่านและโปรแกรมการฝึกทักษะการฟัง กับกลุ่มที่อ่านและฟังด้วยตนเอง

แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย

การวินิจฉัยการพยาบาลเป็นขั้นตอนที่จำเป็นและสำคัญในกระบวนการพยาบาล ดังที่ Yura และ Walsh (1982) กล่าวไว้ว่า "ถ้านำกระบวนการพยาบาลมาใช้แล้วไม่ได้้นำการวินิจฉัยการพยาบาลมาใช้ ก็จะไม่สามารถดำเนินการในขั้นตอนอื่น ๆ ต่อมาได้" แต่การที่จะได้ข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลนั้น ต้องอาศัยหลายขั้นตอน ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการระบุประเด็นปัญหาซึ่งเป็นการประเมินและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของสิ่งผิดปกติที่คิดว่าน่าจะเกิดขึ้น การรวบรวมข้อมูล การตีความหมายและแปลผลข้อมูล และการสรุปประเด็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งเกิดขึ้นในผู้ป่วยรายนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง จึงจะทำให้ข้อวินิจฉัยการพยาบาลตรงต่อสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ป่วย

จากการศึกษาของชนิดดา แนบเกษร (2534) พบว่า การอ่านแบบ SQ3R เป็นวิธีการอ่านที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำให้ผู้อ่านสามารถจับประเด็น จุดจำเรื่องราว และจุดสำคัญของเรื่องได้ วนิดา ย่องหาญ (2537) ได้กล่าวว่า วิธีการฝึกอ่านแบบ SQ3R เป็นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการอ่าน มีความสามารถในการอ่านและการคิด

นอกจากนี้ยังสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและการเรียนได้อีกด้วย (Golloway, 1984, Swennumson, 1993 , วนิดา ย่องหาญ, 2537)

ทักษะการฟัง โดยมุ่งเน้นในการฝึก 4 พฤติกรรมให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ การจับใจความสำคัญของเนื้อความ การเข้าใจข้อความ การรับข่าวสารและรายละเอียดที่ฟัง และการวิเคราะห์วิจารณ์ จะสามารถทำให้ผู้เรียนเก็บประเด็นสำคัญได้ว่าผู้พูด พูดถึงเรื่องสำคัญอะไรบ้าง สามารถจดจำรายละเอียดได้ รวมถึงประเมินคำพูด อารมณ์ และความรู้สึกของผู้ป่วยได้ (ยวีร์ ศิริวงศ์, 2531) ซึ่งวิธีการอ่านแบบ SQ3R และการฝึกทักษะการฟังที่มุ่งเน้นใน 4 พฤติกรรมนี้ ทำให้สามารถรวบรวมข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ รวมถึงการสรุปประเด็นหลักในสถานการณ์นั้นได้

จากแนวเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1. ความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 ภายหลังจากใช้โปรแกรมการฝึกทักษะการอ่านและโปรแกรมการฝึกทักษะการฟัง จะสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมการฝึก
2. ความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 ในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 ที่ผ่านการเรียนวิชาการพยาบาลพื้นฐาน 1 และวิชามโนทัศน์ทางการพยาบาล และกระบวนการพยาบาลภาคทฤษฎี
2. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยกลุ่มทดลองจะมีการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะการอ่าน การใช้โปรแกรมการฝึกทักษะการฟัง และประเมินผลการทดลองด้วยการตรวจสอบความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการพยาบาล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมการฝึกทักษะการอ่าน หมายถึง การจัดกิจกรรมเป็นขั้นตอน โดยผู้ฝึกมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาพยาบาลผู้ได้รับการฝึก โดยใช้การฝึกทักษะการอ่านแบบ

SQ3R ในการวิจัยนี้แบ่งขั้นตอนการฝึกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการฝึก ขั้นตอนการฝึก และขั้นตอนการประเมินผล

1.1 ขั้นตอนเตรียมการฝึก เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้ได้รับการฝึก โดยผู้ฝึกอธิบายจุดมุ่งหมายของการฝึกทักษะการอ่าน และชี้ให้เห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น หลังจากนั้น อธิบายขั้นตอนต่าง ๆ ของการอ่านแบบ SQ3R และแจกแบบฝึกการอ่านและกระดาษฝึกหัด

1.2 ขั้นตอนการฝึก ผู้ฝึกให้ผู้ได้รับการฝึก (นักศึกษาพยาบาลในกลุ่มทดลอง) อ่านแบบฝึกซึ่งเป็นสถานการณ์การพยาบาล 7 สถานการณ์ และเนื้อเรื่องทางด้านบันเทิงและด้านให้ความรู้ อีก 3 เนื้อเรื่อง ด้วยวิธีการอ่านแบบ SQ3R วันละ 1 เรื่อง ทำการฝึกการอ่านจำนวน 10 ครั้ง ผู้ได้รับการฝึกจะต้องอ่านตามขั้นตอนดังนี้

1.2.1 การสำรวจ (Survey) โดยให้ผู้รับการฝึกสำรวจเนื้อเรื่องที่อ่าน เริ่มตั้งแต่อ่านชื่อเรื่อง อ่านหัวเรื่องย่อและบทสรุป ที่หน้าจนวนจบ เพื่อให้ทราบถึงสาระสำคัญโดยรวมเป็นอย่างไร

1.2.2 การตั้งคำถาม (Question) เป็นการฝึกตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องนั้น โดยคำถามนั้นจะเกี่ยวกับความอยากรู้อยากเห็นของผู้อ่านต่อเรื่องที่อ่าน โดยเริ่มตั้งคำถามไปแต่ละหัวเรื่องย่อ

1.2.3 การอ่าน (Read) ผู้รับการฝึกจะต้องอ่านอย่างละเอียดเพื่อจับใจความสำคัญ แล้วตอบคำถามที่ได้ตั้งไว้ในขั้นตอนการตั้งคำถาม

1.2.4 การท่อง (Recite) เป็นการท่องจำเนื้อหาหลักของเรื่อง แล้วสรุปโดยใช้ถ้อยคำของตนเอง

1.2.5 การทบทวน (Review) เป็นการทบทวนเนื้อหาที่ได้อ่านมาจนแน่ใจว่าเข้าใจและจดจำสาระนั้นได้

หลังจากอ่านในแต่ละขั้นตอน ผู้รับการฝึกจะต้องบันทึกสิ่งที่อ่านได้ลงในกระดาษฝึกหัด

1.3 ขั้นตอนการประเมินผล ผู้ฝึกนำกระดาษฝึกหัดมาวิเคราะห์ในแต่ละขั้นตอนของการอ่านแบบ SQ3R โดยถือเกณฑ์ 80 % กระดาษฝึกหัดนี้เฉลี่ยโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอ่าน

2. โปรแกรมการฝึกทักษะการฟัง หมายถึง การจัดกิจกรรมเป็นขั้นตอน โดยผู้ฝึกมีปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาพยาบาลผู้ได้รับการฝึกอย่างมีแบบแผน ในการวิจัยนี้แบ่งขั้นตอนการฝึกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการฝึก ขั้นการฝึก และขั้นการประเมินผล

2.1 ขั้นเตรียมการฝึก โดยผู้ฝึกอธิบายจุดมุ่งหมายของการฝึกทักษะการฟัง และชี้ให้เห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งอธิบายถึงข้อควรปฏิบัติในการฟัง และวิธีการตอบแบบทดสอบ

2.2 ขั้นการฝึก ผู้ฝึกให้ผู้ได้รับการฝึกชมวิดีโอทัศน์ซึ่งเป็นสถานการณ์การพยาบาล วันละ 1 สถานการณ์ ทำการฝึกจำนวน 6 ครั้ง โดยมุ่งเน้นในการฝึกทักษะการฟังใน 4 พฤติกรรม ได้แก่

2.2.1 การจับใจความสำคัญของเนื้อความ คือ การสนใจและรับฟังเนื้อหาในประโยคที่ผู้พูดพูด และสามารถสรุปได้ว่าผู้พูดพูดถึงเรื่องอะไร เช่น อาการสำคัญสาเหตุที่ทำให้ผู้ป่วยมาโรงพยาบาลในครั้งนี้

2.2.2 การเข้าใจข้อความ คือการติดตามเรื่องราวที่ฟังได้ เข้าใจถึงที่มาและเหตุผลของเนื้อความที่ผู้พูดพูดถึง

2.2.3 การรับข่าวสารและรายละเอียดที่ฟัง คือการรับฟังและจดจำรายละเอียดในสิ่งที่ผู้พูดพูด และสามารถจดจำรายละเอียดนั้นได้ เมื่อได้ถามถึงส่วนหนึ่งส่วนใดของคำพูดที่ผู้พูดได้พูดไปแล้ว

2.2.4 การวิเคราะห์วิจารณ์ คือสามารถประเมินคำพูดของผู้พูดได้ เช่น สามารถคาดคะเนได้ แยกประเภทของข้อความที่ได้ยิน ตลอดจนอารมณ์ ความรู้สึก คำพูดโดยการสังเกตที่การเน้นคำ เน้นเรื่อง พร้อมทั้งอธิบายอารมณ์น้ำเสียงของผู้พูดได้

2.3 ขั้นการประเมินผล เมื่อผู้รับการฝึกชมวิดีโอทัศน์สถานการณ์การพยาบาลจบแล้ว ให้ตอบแบบทดสอบซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ข้อคำถามในแบบทดสอบจะเกี่ยวกับสถานการณ์ในวิดีโอทัศน์ หลังจากนั้นผู้ฝึกนำกระดาษคำตอบนั้นมาตรวจให้คะแนนและแจ้งผลคะแนนให้ผู้รับการฝึกแต่ละคนทราบว่าตนเองยังบกพร่องในพฤติกรรมการฟังใดบ้าง เพื่อแก้ไขปรับปรุงในครั้งต่อไป

3. การอ่านและฟังเรื่องด้วยตนเอง หมายถึง วิธีที่ผู้วิจัยให้กลุ่มควบคุมอ่านสถานการณ์การพยาบาลและชมวิดีโอทัศน์ ซึ่งเป็นเรื่องเดียวกับที่ใช้ในกลุ่มทดลองด้วยตนเอง

4. ความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการพยาบาล หมายถึง การตัดสินใจของนักศึกษาพยาบาลในการลงสรุปความคิดเห็นซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ

เกี่ยวกับภาวะสุขภาพของบุคคล ครอบครัว ชุมชน ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูล การพิจารณาความน่าเชื่อถือและความเพียงพอของข้อมูล การตีความหมายของข้อมูล วัดได้โดยใช้แบบสอบถามดัชนีประยุทธ์ วัดความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการแพทย์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

4.1 การจับประเด็นปัญหา เป็นการประเมินความชัดเจนเบื้องต้น (Elementary Clarification) ต่อสถานการณ์ปัญหาของผู้ป่วย แล้ววิเคราะห์เรื่องราวความเป็นไปได้ของความผิดปกติที่คิดว่าน่าจะเกิดขึ้นในขอบเขตกว้าง ๆ

4.2 การรวบรวมข้อมูล เป็นการสังเกตและพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลเพื่อนำมายืนยันความผิดปกติที่เกิดขึ้น ตลอดจนเป็นการประเมินถึงความเพียงพอของข้อมูลเพื่อนำมากำหนดเป็นข้อมูลที่สำคัย ซึ่งยังต้องการการสืบค้นต่อไป

4.3 การตีความหมายข้อมูล เป็นการสรุปอ้างอิงข้อมูลจากสถานการณ์ที่สงสัย เมื่อมีความชัดเจนของข้อมูลยิ่งขึ้น โดยการพิจารณาข้อมูลอย่างมีเหตุผลทั้งในเชิงอุปนัย และเชิงนิรนัย

4.4 การสรุปประเด็นปัญหา เป็นการยืนยันถึงประเด็นที่สงสัยในเบื้องต้น โดยการลงสรุปความคิดเห็นเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งเกิดขึ้นในผู้ป่วยรายนั้น ๆ ก่อนที่จะนำข้อสรุปประเด็นปัญหาเหล่านั้นไปกำหนดเป็นข้อวินิจฉัยการพยาบาล

5. สถานการณ์ทางการแพทย์ หมายถึง เหตุการณ์หรือสภาพการณ์ของผู้ป่วย ในแผนกอายุรกรรม ศัลยกรรม สูติ-นรีเวชกรรม กุมารเวชกรรม ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการที่จะทำให้บุคคลนั้นมีสุขภาพดี ทั้งร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ตามอัตภาพแห่งตน

6. นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 หมายถึง นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 ของวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ภาคเรียนที่ 3 (ภาคฤดูร้อนของชั้นปีที่ 1) ปีการศึกษา 2539

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับนักการศึกษาพยาบาลเพื่อพัฒนาความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการแพทย์ให้กับนักศึกษา
2. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า เพื่อความก้าวหน้าในการผลิตบัณฑิต

พยาบาลที่มีคุณภาพของสถาบันการศึกษาพยาบาล

3. เป็นการช่วยให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะการอ่านและการฟัง เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

4. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการพยาบาล และการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลในแง่มุมอื่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย